

Orbán F. Dezső

Húsvét az örök feltámadás, az örök élet ünnepe

*„Jézus ekkor ezt mondta neki:»Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él; és aki él, és hisz énbennem, az nem hal meg soha. Hiszed-e ezt?«”
(Jn 11,25–26)*

Kedves Testvéreim!

Akik az Istent szeretik, azoknak minden javukra válik – jelenti ki Pál apostol. Ebben a mindenben benne van az is, amit mi rossznak nevezünk, gondolunk vagy tapasztalunk: a szenvedés, a veszteség, sőt még a halál is. Az élet úgy van teremtve, hogy a születésben törvényszerűen benne van a halál, az örömben már meglebben a bánat szellője, minden sikerben kudarc van elrejtve, de ezeknek a fordítottja is igaz, vagyis minden kudarcban ott van a siker lehetősége, a bánatban végül az öröm könnye csillan meg, a vigasztalódás, a megbékélés az elfogadás által, miként a halálból szükségszerűen új élet fakad; az Isten akarata szerinti élet lehetősége és valósága.

Mély igazság van ebben a kijelentésben: halálra születünk és születésre halunk meg. Ebben a világban szükségszerűen – azért, mert a forma, a külső megjelenés, a testiség szintjén minden a mulandóság törvényének van alávetve –, előbb-utóbb mindenki kudarcot vall, mindenki veszít, még az is, aki nyertesnek érzi magát, minden eredmény, megvalósítás semmivé válik, mert a halál áthúzza a számításokat. De a halál, csak a látható anyagi világ, a földi kincsek, a testünk számára jelent végveszélyt, csak arra, ami körülöttünk és bennünk természetszerűen mulandó. A halálnak nincs hatalma lelkünk és szellemünk igazi lényege fölött, mely halhatatlan, örökkévaló. A testet meg lehet ölni, de a lelket nem: *„Ne féljete azoktól, akik megölik a testet, de a lelket meg nem ölhetik. Inkább attól féljete, aki a lelket is, meg a testet is el tudja pusztítani a gyehennában.”* (Mt 10,28)

Mivel nem vagyunk egységben Istennel, a világgal és önmagunkkal, gondolkodásunkban élesen szembe állítjuk az életet és a halált, a testet és a lelket, az örömet és a bánatot, a jót és a rosszat, a sikert és a kudarcot. Nem vesszük észre – nem akarjuk észrevenni –, hogy ezek mind együvé tartoznak, az élet érmének másik oldalaként, azt, hogy ezek nem is létezhetnének egymás nélkül. Ebből a

nézőpontból csak egy magasabb Jó van (a legfőbb jó latinul: summum bonum), ami a rosszat is magában foglalja. Az ún. rossznak, mint a szenvedésnek, a veszteségnek, a betegségnek, sőt a legnagyobb rossznak, a halálnak elfogadása is javunkra válhat, ha nem Isten büntetését látjuk ezekben, hanem – bármilyen felfoghatatlannak is tűnik – Isten különös, értelmünket meghaladó gondviselését, mert ezek által ráébreszt földi életünk végességére, de egyben céljára, értelmére és értékére is, és megtanít intenzíven, félelem nélkül, öntudatosan élni. Ha nem volna beleírva az élet törvényébe a mulandóság és a halál, az élet szükségszerűen elveszítené elevenségét, megújuló képességét, fejlődésének, tökéletesebbé válásának lehetőségét. Az emberi élet folyása nagyon lelassulna, az ember ráérősen, komótosan élne, legfennebb csak nagyon távoli célokat tűzne ki, hisz időmilliomosként mindenre lenne ideje. Éppen az időtlenség érzése készítené a semmittevésre.

A szenvedést, a betegséget, a kudarcot, a halált rosszként éljük meg. És rossz is emberi szempontból, de isteni nézőpontból már nem az, hiszen lelki növekedésünket, teherbíró képességünket, jellembeli fejlődésünket szolgálja. Lényegében az életünk katarzis-pontjai által, mint amilyen egy súlyos betegség vagy nagyobb veszteség okozta lelki megrázkódtatás, „ízleljük” meg a halált, ébredünk életre, változunk meg gyökeresen, és ismerjük meg, hogy mi a valódi, és mi a hamis, mi az, ami igazán fontos, és mi nem!

Most nézzük Jézus halálát feltámadása szemszögéből, nagypénteket a húsvét nézőpontjából: azzal, hogy a farizeusok, az írástudók Jézust elítélték, keresztfára feszítették, vagyis halálát okozták, azt gondolták, hogy örökre legyőzik, megsemmisítik azt, amit Jézus hirdetett és megélt, az istenországának, valamint minden ember és nép testvériségének eszményét. Nagyot tévedtek, mert az igazságot nem lehet megölni, a szeretetet nem lehet keresztre feszíteni, a szent szellemet, a halhatatlan lelket nem lehet legyőzni, az Isten akarata szerinti örök életet nem lehet kioltani. „*Én vagyok a feltámadás és az élet*” – jelenti ki Jézus Mártának, annak kapcsán, hogy annak testvére, Lázár meghal, és ezért őt korholja, mert késve érkezett s így nem tudta meggyógyítani. Jézus így szól Mártának: *Feltámad a te testvéred!* (11,23) „*Tudom, hogy feltámad a feltámadáskor, az utolsó napon*” (11,24) – volt a felelet. Erre válaszol így Jézus: „*aki hisz énbenem, ha meghal is, él; és aki él, és hisz énbenem, az nem hal meg soha.*”

Egy fél emberöltő alatt a feltámadás hite lett a Jézust követők, imádók legjellemzőbb ismertető jegye. Kereszténynek az számított, aki elfogadta Krisztus megváltói halálát és feltámadását halottaiból. Tudnunk kell azonban, hogy a zsidóság hitvilágában már jóval Jézus előtt fellelhető a feltámadás hite: a farizeusok hittek a halottak feltámadásában. Ez a feltámadás-hit azonban nagyon evilági,

érzéki felfogás volt, vagyis úgy hitték, hogy a feltámadás után az igazak – akik tovább élnek istenországában – lényegében földi életüket folytatják, házasodnak, gyermeket nemzenek stb. Jézus eloszlatni igyekszik tévhitüket.

Hogy megkísértsék a szaduceusok (akik tagadták a feltámadást), egy alkalommal megkérdezik tőle, hogy melyik testvére lesz a feltámadáskor az az aszszony, aki hét testvérnek volt rendre felesége?! Jézus válaszában igyekszik eloszlatni a gyarló emberi vágyakból született halál utáni élet téves képzetét: „*a feltámadáskor nem nőszülnek, férjhez sem mennek, hanem olyanok lesznek, mint az angyalok a mennyben*” (Mt 22,30), mert „*Az Isten nem a holtak Istene, hanem az élőké*” (Mt 22,32).

Mivel maga Jézus sem fordult el a feltámadás kérdésére való válaszadástól, úgy mi se zárkózunk el ettől, és a jézusi hit szellemében foglaljunk állást. Mártának adott válaszában a feltámadás alatt a hitben, mint Istenbe vetett mély bizalomban történő, az Atyával való közösség egységében megélt halhatatlan élet megvalósulását érti. Ugyancsak János evangéliumában több alkalommal ezt a meggyőződését hangsúlyozza: „*aki hisz, annak örök élete van*” (Jn 6,47), „*Higgyetek nekem, hogy én az Atyában vagyok, és az Atya én bennem van*” (Jn 14,11), mert „*Aki engem lát, látja az Atyát.*” (Jn 14,9) és „*Mert én nem magamtól szóltam, hanem aki elküldött engem, maga az Atya parancsolta meg nekem, hogy mit mondjak, és mit beszéljek. Én pedig tudom, hogy az ő parancsolata örök élet.*” (Jn 12,49–50)

A következőkben vizsgáljuk meg, hasonlítsuk össze a feltámadással kapcsolatos hitfelfogásokat, hiedelmeket az evangéliumok alapján. A dogmakeresztény álláspont Krisztus feltámasztását valóságos testi feltámadásként hiszi. Ezt Pál apostol kijelentésével támasztják alá: „*Ha pedig Krisztus nem támadt fel, akkor hiábavaló a mi igehirdetésünk, de hiábavaló a ti hitetek.*” (1Kor 15,14) Az újszövetségi iratok szerinti értelmezésére támaszkodva – felfogásuk szerint – szükségzerű volt Jézus önként vállalt halála, keresztfán kiontott vére, mert csak így békíthette ki a bűnök miatt haragvó Istent, az emberrel. Ezt nevezik helyettes elégtételnek, tökéletes engesztelő áldozatnak, bűnökért kifizetett váltságdíjnak. Ilyen értelemben Jézus áldozati bárányként került feláldozásra az egész emberiség bűneiért, az eredendő bűn és a halál hatalmának megtöréséért. Isten maga küldte el és áldozta fel egyszülött fiát, hogy feltámasztva a halálból minket is feltámasszon halottainkból. E szerint az üdvösség, a megváltás Isten ingyen kegyelmének elfogadása a hit által. Ez a dogmakereszténység felfogása, hite.

Az unitárius kereszténység értékkereszténység. Minket nem megkérdőjelezhetetlen dogmák vezetnek, hanem az értelmes hit és a tiszta lelkiismeret. A mi hitünk szerint nincs ősbűn (eredendő vagy áteredő bűn). Adám „bűne” miatt –

ha bűnnek lehet nevezni, amit nem szándékosan Istennel szembeszegülve követett el, csupán gyermeki kíváncsiságból – mi nem vagyunk bűnösök, mert a bűn nem örökíthető át, hisz az személyes rossz döntés (szabadakarat) és cselekedet következménye. Ha nincs eredendő bűn, akkor nincs szükség helyettes elégtételre, Jézusban bemutatott, tökéletes áldozati báránnyra, vér általi megváltásra. Szörnyülködve tiltakozunk annak a gondolata ellen is, hogy a Jézus által megismertetett, szerető menyei Atya olyan kíméletlenül és igazságtalanul kegyetlen lenne, hogy feláldozza legszeretettebb fiát a bűnösök miatt. Hitünk szerint Jézus nem „áldozati bárány” volt, aki Istentől rendelve adta magát halálra, hogy kiontott vére által megváltson bűneinkből, hanem ő valóban Isten fiaként, nem előre elrendelve, hanem önként vállalt bátor, rendíthetetlen döntéssel választotta a halált, hogy az igazság, és az istenországa győzedelmeskedjen általa. Az unitárius kereszténység nem a hit (mint megkérdőjelezhetetlen hittétel), hanem a jellem általi üdvözülést hirdeti, vagyis a Krisztus vére általi megváltás helyett az önmegváltás lehetőségét, mely a jézustanítványi önmegváltoztatás, újjászületés eredménye.

A feltámadás hitét minden keresztény elfogadja, vallja még akkor is, ha a testi feltámadás tényét tagadja. Pál apostol is a feltámadás alatt nem testi, hanem lelki, szellemi feltámasztást ért: „*Elvettetik érzéki test, feltámasztatik lelki test.*” (1Kor 15,44)

Ha elfogadjuk, hogy Jézus halála és feltámadása szükségszerű, helyettes áldozat volt Istentől rendelve, akkor a Passió-történet egyetlen negatív szereplőjének – Kajafás, Pilátus, Júdás – cselekedetét sem lehet elítélni, megvetni. Sőt mondhatnánk azt, hogy csupán azt tették, amit tenniük kellett, hogy Isten üdvözítő terve megvalósuljon. Kérdezhetnénk, hogy mi lett volna, ha Kajafás és a főpapi tanács Jézust felmenti, ha Júdás nem árulja el, ha Pilátus nem feszítettette volna keresztre, s ha nem hal meg a keresztfán, s következésképpen: nem támad fel halottaiból?! Akkor elmaradt volna a megváltás?!

A mi felfogásunk a következő: Jézus nem vérével váltott meg, hanem élet-példájával, tanításával, önfeláldozó szeretetével mutatta meg az igaz élet megélésének megvalósíthatóságát. Az, hogy ő meghalt-e, vagy nem a keresztfán, hogy teste feltámadt-e, vagy nem a sírból, az unitárius keresztények számára lényegtelen. Inkább az a fontos, hogy fel támad-e bennünk szellemisége, hogy képesek vagyunk-e élni általa, s ha kell, meghalni is érte?

Tekintettel arra, hogy a dogmakeresztény hitfelfogás gyakran hivatkozik Pál apostol Krisztus megváltói halálával és feltámadásával kapcsolatos kijelentéseire, én három bibliai verset választottam ki leveleiből, melyeknek mondanivalója közel áll a feltámadás unitárius értelmezéséhez:

1. *„Ébredj fel, aki alszol, támadj fel a halálból, és felragyog neked a Krisztus.”*
(Ef 5,14)

2. *„Többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem.”* (Gal 2,20)

3. *„Mert nekem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség!”* (Fillipi 1,21)

Ezek szerint a feltámadásnak vagy a feltámasztásnak önmagunkban kell megtörténnie, lelki halálunkból kell új életre kelniünk, fel kell ébredniünk halálalvásunkból, és fel kell támasztanunk a kételkedés, sőt a tagadás sírjába temetett hitünket, új életre kell kelteniünk menyei Atyánkba vetett mély bizalmunkat, hogy újra remélni és szeretni tudjunk. Föl kell támasztanunk segítőkész együttérzésünket, megbocsátani tudó szeretetünket, a közönyösség és a fásultság börtönébe zárt szívünket, hogy újra élők és éltetők legyünk. Így támad fel bennünk és általunk a Krisztus. Mikor úgy bízunk, szeretünk, bocsátunk meg, ahogy ő bízott, szeretett és megbocsátott, akkor már nem is mi élünk magunknak, hanem ő él bennünk. Az ilyen életben a meghalás is nyereség. Ámen.